

Σχέσεις κοινού-αστυνομίας και αίσθημα ανασφάλειας*

ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΔΗΜΟΥ, Κοινωνιολόγου, ΜΔΕ Εγκληματολογίας Παντείου Πανεπιστημίου

Η παρούσα μελέτη αφορά στη διερεύνηση των σχέσεων κοινού-αστυνομίας, καθώς επίσης και στο ρόλο των εν λόγω σχέσεων στην ένταση ή/και δημιουργία αισθήματος ανασφάλειας στους πολίτες. Για το σκοπό αυτό διενεργήθηκε πρωτογενής έρευνα με συνεντεύξεις σε αστυνομικούς, καθώς και μετά-ανάλυση προγενέστερων ερευνών. Βασική ερευνητική υπόθεση αποτελεί, στο πλαίσιο αυτό, η σχέση της ανασφάλειας των πολιτών και της έλλειψης εμπιστοσύνης στην αποτελεσματικότητα του αστυνομικού έργου.

This study involves the investigation of police-public relationship, and the role of this relationship, in the intensity and/or creation of insecurity in citizens. For this purpose, a primary research with interviews was conducted with police officers, and also a meta-analysis of previous researches. The basic research hypothesis is the relationship of insecurity and lack of confidence in the effectiveness of police work.

I. Εισαγωγικά

Στη βάση της προσπάθειας εννοιολογικού προσδιορισμού του αισθήματος της ανασφάλειας, είναι κυρίαρχη η διάκριση ανάμεσα στο φόβο του εγκλήματος και της ανησυχίας¹. Ο φόβος του εγκλήματος που δόκιμα ορίζεται ως το «συλλογικό άγχος των κατοίκων μιας περιοχής, μιας πόλης ή χώρας, το οποίο προέρχεται από το φόβο πιθανής θυματοποίησης των ίδιων ή των κοντινών τους προσώπων από βίαιες εγκληματικές επιθέσεις»², δεν εξηγείται στη βάση των πραγματικών διαστάσεων της εγκληματικότητας στην περιοχή αλλά και μέσα από την πρόσληψη της αποδιοργάνωσης και της χαλάρωσης των κοινωνικών δεσμών³. Σύμφωνα με τη δεύτερη διάκρισή της, η ανασφάλεια νοείται ως μια γενικότερη «κοινωνική» ανησυχία για την εγκληματικότητα, η οποία προσλαμβάνεται ως «κοινωνικό πρόβλημα» και όχι ως μια ατομική κατάσταση. Η διάσταση αυτή περιλαμβάνει τις ανασφάλειες των πολιτών για την ποιότητα της ζωής τους και την έλλειψη εμπιστοσύνης απέναντι στους «υπεύθυνους» για την αποτελεσματικότητα της εφαρμοζόμενης αντεγκληματικής πολιτικής⁴. Βασική συνιστώσα στην διαμόρφωση της ανασφάλειας αποτελεί η εμπιστοσύνη στην αστυνομία, η οποία συνιστά μια σύνθετη έννοια, για τον προσδιορισμό της οποίας η διεθνής βιβλιογραφία χρησιμοποιεί τον όρο *trust* (=εμπιστοσύνη) για να περιγράψει την εμπιστοσύνη των πολιτών στους αστυνομικούς ως εκπροσώπους της αστυνομίας, ενώ η έννοια *confidence* (=πίστη) χρησιμοποιείται για να περιγραφεί η εμπιστοσύνη του κοινού απέναντι στο θεσμό της αστυνομίας⁵. Ο Sherman αναφέρει τέσσερις έννοιες στη βάση των οποίων μπορεί να εξετασθεί εκτενέστερα η ιδιαίτερη σχέση κοινού-αστυνομίας. Πρόκειται για τη νομιμότητα, τις πληροφορίες, τον εσωτερικό και τον εξωτερικό στρατηγικό σχεδιασμό⁶.

* Η παρούσα μελέτη αποτελεί συνοπτική παρουσίαση της διπλωματικής εργασίας της συγγραφέως στο πλαίσιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εγκληματολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου κατά το τρέχον ακαδημαϊκό έτος, με επιβλέπουσα την Καθηγήτρια Χριστίνα Ζαραφωνίτου.

1. Ζαραφωνίτου Χ. (επιμ.), (Αν)ασφάλεια, αντεγκληματική πολιτική και δικαιώματα του ανθρώπου, Εργαστήριο Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2007, σελ. 9.
2. Léauté J., Criminologie et Pénologie, Les cours du droit, Paris, Cujas, x.x., όπως παραπέμπεται στο Ζαραφωνίτου Χ., Ο φόβος του εγκλήματος, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2002, σελ. 32-33.
3. Skogan W., Fear of crime and neighborhood change, Crime and Justice, Vol. 8, Communities and Crime (1986), University of Chicago Press.
4. Ζαραφωνίτου Χ., (Αν)ασφάλεια, αντεγκληματική πολιτική..., σελ. 35-37.
5. Bradford B., Jackson J., Trust and confidence in the police: A conceptual review.
6. Καλλιτσης Θ., Η εικόνα του Έλληνα αστυνομικού και ο ρόλος της αστυνομίας στην αντεγκληματική πολιτική, στο: Η σύγχρονη εγκληματικότητα, η αντιμετώπισή της και η επιστήμη της εγκληματολογίας, Τιμητικός τόμος για τον

Οι έρευνες θυματοποίησης αποτελούν το βασικό ερευνητικό εργαλείο για τη διερεύνηση της ποιότητας των σχέσεων κοινού-αστυνομίας, βάσει τριών δεικτών⁷:

- Το ποσοστό καταγγελιών στην αστυνομία, από τους συμμετέχοντες που δήλωσαν θυματοποίηση, εξετάζοντας και τους παράγοντες μη καταγγελίας των περιστατικών.
- Την ικανοποίηση από την έκβαση της καταγγελίας, όσων κατείγγειλαν.
- Την αξιολόγηση του έργου της αστυνομίας.

II. Ερευνητικές προσεγγίσεις

ι. Θυματοποίηση και λόγοι μη καταγγελίας στην αστυνομία

Σύμφωνα με την ερευνητική εμπειρία, η τάση για καταγγελία εξαρτάται αφενός, από την πρόσληψη της αστυνομίας ως αποτελεσματικής, και αφετέρου από την πεποίθηση ότι θα έδειχνε ενδιαφέρον για την υπόθεση. Στην Ελλάδα, βάσει των πορισμάτων της τελευταίας ευρωπαϊκής έρευνας θυματοποίησης, ο δείκτης καταγγελίας στην αστυνομία προσδιορίστηκε στο 49%, όταν ο μέσος όρος των ευρωπαϊκών χωρών ήταν 47%⁸. Ενδιαφέρον ωστόσο, παρουσιάζουν τα ποσοστά που αφορούν στους λόγους για τους οποίους τα θύματα στη χώρα μας δεν κατέγγειλαν το περιστατικό στην αστυνομία, εφόσον το 26% αναφέρεται στο φόβο ή την απάθεια προς την αστυνομία. Ο ευρωπαϊκός μέσος όρος ήταν μόλις 5%⁹.

Όσον αφορά στην ικανοποίηση από την καταγγελία, η Ελλάδα βρίσκεται στις χαμηλότερες θέσεις. Συγκεκριμένα, το 28% έμειναν ικανοποιημένοι από τον τρόπο που χειρίστηκε την υπόθεσή τους η αστυνομία, σε μέσο όρο ευρωπαϊκών χωρών 55%¹⁰. Επιπροσθέτως, αξίζει να ανα-

Καθηγήτη Ιάκωβο Φαρσεδάκη, τόμος 2ος, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ. 1146-47. Πρβλ. επίσης και στο Sherman L.W., American Policing στο Tonry M. (ed.), The handbook of crime and punishment, Oxford University Press, New York, σελ. 429-456.

7. Van Dijk J., Manchin R., Van Kesteren J., Nevala S., Hideg G., The Burden of Crime in the EU Research Report: A Comparative Analysis of the European Crime and Safety Survey (EU ICS) 2005, σελ. 80-81.
8. Ζαραφωνίτου Χ., Κουράκης Ν., (Αν)ασφάλεια, Τιμωρητικότητα και Αντεγκληματική Πολιτική, Α. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2009, σελ. 47.
9. (EU ICS) 2005, σελ. 71.
10. Van Dijk J., Manchin R., Van Kesteren J., Nevala S., Hideg G., The Burden of Crime in the EU Research Report: A Comparative Analysis of the European Crime and Safety Survey (EU ICS) 2005, σελ. 115-116.

φερθούν και τα συμπεράσματα ελληνικής έρευνας¹¹, όπου το 70,4% όσων δήλωσαν ότι την πεντετία πριν την διεξαγωγή της έρευνας έπεσαν θύματα, το κατέγγειλαν στην αστυνομία. Ωστόσο, αναφορικά με τους λόγους που το 29,6% των συμμετεχόντων δεν επέλεξε να καταγγείλει το περιστατικό, η «έλλειψη εμπιστοσύνης στην αστυνομία» συγκεντρώνει το 17,9% ενώ η αντίληψη περί «απροθυμίας-αδυναμίας της αστυνομίας να επιληφθεί» του συμβάντος εκπροσωπεί το 15,4%¹².

Συνηθώς, τα ποσοστά που καταγράφησαν για τις δύο προαναφερθείσες έρευνες, οδηγούν στα εξής συμπεράσματα:

- Το υψηλό ποσοστό καταγγελιών, εκπροσωπεί την «πρόσληψη της αστυνομίας ως του κατ' εξοχήν αρμόδιου φορέα να επιληφθεί»¹³ και κατ' επέκταση την εμπιστοσύνη στο θεσμό (*confidence*)
- Αναφορικά με τους λόγους μη καταγγελίας, τα υψηλά ποσοστά που αντιπροσωπεύουν οι προτάσεις σχετικά με την αναποτελεσματικότητα της αστυνομίας, αντανακλούν αφενός το ανικανοποίητο από τις προσφερόμενες υπηρεσίες και αφετέρου την αίσθηση περί αδιαφορίας από πλευράς αστυνομικών (*trust*).

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η *σχέση θυματοποίησης και εμπιστοσύνης στην αστυνομία*, καθώς ο συχνότερος λόγος επαφής κοινού-αστυνομίας είναι η καταγγελία θυματοποίησης¹⁴. Ενδεικτικά, βάσει πορισμάτων της *British Crime Survey* (BCS), η σχέση θυματοποίησης και εμπιστοσύνης αποκτά όλο και μικρότερη απόκλιση με την πάροδο των ετών. Συγκεκριμένα, για το 1984 το ποσοστό εμπιστοσύνης που εκφράζουν τα θύματα ήταν 25% και των μη θυμάτων 37%, ενώ για τα έτη 2003/4, ήταν 14% για τα θύματα και 18% για τα μη θύματα¹⁵.

ii. Αίσθημα (αν)ασφάλειας και αξιολόγηση αστυνομικού έργου

Μία από τις βασικές ερωτήσεις των ερευνών θυματοποίησης αφορά στο *πόσο κάποιος-α νιώθει ασφαλής να κυκλοφορεί μόνος-η τις βραδινές ώρες στην περιοχή κατοικίας του*. Η έλλειψη εμπιστοσύνης στην αποτελεσματικότητα της αστυνομίας στο πεδίο της αντιμετώπισης του εγκλήματος, επηρεάζει το αίσθημα ανασφάλειας των πολιτών. Το ενδιαφέρον εστιάζεται στα ποσοστά ανασφάλειας των Ελλήνων, καθώς, καταγράφουν τα υψηλότερα ποσοστά ανασφάλειας συγκριτικά με τους υπόλοιπους ευρωπαϊούς πολίτες και ταυτόχρονα είναι πιο επικριτικοί απέναντι στην αστυνομία. Συγκεκριμένα, στην ερώτηση της ευρωπαϊκής έρευνας θυματοποίησης 2004/2005, για την πρόσληψη της πιθανότητας θυματοποίησης τους στο έγκλημα της διάρρηξης, το 49% των Ελλήνων συμμετεχόντων το θεωρεί «πιθανό ή πολύ πιθανό» να συμβεί, όταν ο ευρωπαϊκός μέσος όρος είναι 29%, ενώ σε επίπεδο πρωτεύουσών το ποσοστό ανέρχεται σε 73% για την Αθήνα, όταν ο μέσος όρος είναι 53%¹⁶. Επίσης σημαντικό είναι το γεγονός ότι στην αξιολόγηση του αστυνομικού έργου, η Ελλάδα βρισκόταν μαζί με την Πολωνία και την Εσθονία στις χαμηλότερες θέσεις και συγκεκριμένα τρίτη από το τέλος¹⁷. Είναι σημαντικό να αναφερθούν και τα πορίσματα

πρόσφατης ελληνικής έρευνας του 2010¹⁸, σύμφωνα με τα οποία, οι συμμετέχοντες καταστηματαρχες, δήλωσαν ότι θεωρούν απαραίτητη τη «φυσική παρουσία της αστυνομίας», ενώ το ποσοστό ανασφάλειας ανερχόταν στο 58,9%.

Η «εικόνα» δεν είναι πολύ διαφορετική και για παλαιότερα έτη, καθώς σε ελληνική έρευνα για το φόβο του εγκλήματος (1998), το 58,7% αναφέρει ότι «υπάρχουν περιοχές στο δήμο κατοικίας τους, όπου φοβούνται να κυκλοφορήσουν μόνοι», ενώ για τη νυχτερινή ώρα το ποσοστό ανέρχεται σε 79,4%¹⁹. Ανάμεσα στους βασικότερους λόγους που καταγράφησαν στην εν λόγω έρευνα ως «λόγοι πρόκλησης φόβου», η «ανεπαρκής αστυνόμευση», συγκεντρώνει το 19,8%²⁰. Στην ίδια έρευνα, σχετικά με την αξιολόγηση του αστυνομικού τμήματος της περιοχής τους, οι συμμετέχοντες εκτιμούν σε ποσοστό 61,8% ότι είναι «ανεπαρκές», «μέτριο» το αξιολογεί το 36,3% και «υπέροχο» αξιολογείται από μόλις 1,9% του δείγματος²¹.

iii. Περιβαλλοντική υποβάθμιση και αίσθημα ανασφάλειας

Τα φαινόμενα *κοινωνικής αποδιοργάνωσης* και *αταξίας* σε μια περιοχή, σε συνδυασμό με τα υψηλά ποσοστά εγκληματικότητας, φαίνεται πως προκαλούν στους πολίτες την αίσθηση απουσίας ενδιαφέροντος από πλευράς πολιτείας²². Επιπροσθέτως το αίσθημα της έλλειψης κοινωνικής συνοχής ενισχύει την τάση για απομόνωση και την εντύπωση πως εάν για κάποιον πολίτη παραστεί ανάγκη δεν θα ενδιαφερθεί κάποιος συμπολίτης του να βοηθήσει²³.

Αναφορικά με την εμπιστοσύνη στην αστυνομία, επικρατούν δύο προσεγγίσεις. Σύμφωνα με τη πρώτη προσέγγιση, η αστυνομία είναι υπεύθυνη για τη μείωση των δεικτών εγκληματικότητας και τη διασφάλιση της δημόσιας τάξης²⁴. Κατά τη δεύτερη προσέγγιση, το κοινό προσβλέπει στην αστυνομία για τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής, καθώς και την προώθηση των αξιών της κοινότητας και των ηθικών δομών²⁵. Συνηθώς, στην πρώτη περίπτωση, το «αίτημα» του κοινού σχετίζεται με το φόβο πιθανής θυματοποίησης, ενώ στη δεύτερη, αφορά στην προσδοκία του κοινού πως η αστυνομία μπορεί να συμβάλει στην κατεύθυνση της διατήρησης και διαφύλαξης των κοινωνικών δεσμών. Κατά συνέπεια, όταν οι πολίτες αντιλαμβάνονται φαινόμενα *κοινωνικής αταξίας*, τείνουν να αξιολογούν αρνητικά την αστυνομία.

11. Ζαραφωνίτου Χ., Κουράκης Ν., (Αν)ασφάλεια, Τιμωρητικότητα και Αντεγκληματική Πολιτική. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε το 2006, σε τρεις περιοχές της πρωτεύουσας, από το ΠΙΜΣ Εγκληματολογίας του Πανετίου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών και το Εργαστήριο Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, υπό την επιστημονική ευθύνη των Καθηγητών Ζαραφωνίτου Χ. και Κουράκη Ν.

12. Ό.π., σελ. 48.

13. Ό.π., σελ. 49-50.

14. Bradford B., Convergence, not divergence? Trends and trajectories in public contact and confidence in the police, σελ. 7.

15. Ό.π., σελ. 10.

16. EU ICS, σελ. 64-65.

17. EU ICS, σελ. 81.

18. Η έρευνα «*Νέες μορφές αστυνόμευσης και η επίδρασή τους στο αίσθημα ασφάλειας των καταστηματαρχών Αθήνας και Πειραιά*» (2010), πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του ΠΙΜΣ Εγκληματολογίας του τμήματος Κοινωνιολογίας του Πανετίου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, κατά το εαρινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2009-10, υπό την επιστημονική ευθύνη της Καθηγήτριας Ζαραφωνίτου Χ., σε συνεργασία με τις Λέκκα Β. και Πατελάκη Α., στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού μαθήματος «*Αστυακή εγκληματικότητα, αίσθημα ανασφάλειας και τιμωρητικότητα στη σύγχρονη ελληνική και ευρωπαϊκή πραγματικότητα*». <http://criminology.panteion.gr/pdf/zarafonitou-dimos%20athinaiwn%2014-3-12.pdf>

19. Ζαραφωνίτου Χ., Ο φόβος του εγκλήματος, όπ.παραπ., 2002, σελ. 97-103. Η έρευνα διεξήχθη το 1998 σε αντιπροσωπευτικό δείγμα 493 ατόμων, σε δύο περιοχές της Ανατολικής Αττικής, δύο της Δυτικής και σε μία περιοχή του κέντρου της Αθήνας.

20. Ό.π., σελ. 129. Επίσης, 19,8% συγκεντρώνει και η «παρουσία αλλοδαπών», ενώ το υψηλότερο ποσοστό 20,1% αφορά στην «ύπαρξη ερημικών, ακοφωτισμένων περιοχών».

21. Ζαραφωνίτου Χ., Ο φόβος του εγκλήματος, όπ.παραπ., 2002, σελ. 131.

22. Skogan W., Fear of crime and neighborhood change, Crime and Justice, Vol. 8, 1986, The University of Chicago Press, σελ. 216.

23. Ό.π., σελ. 216.

24. Jackson J., Bradford B., Hohl K., Farrall S., Does the fear of crime erode public confidence in policing?, σελ. 100.

25. Ό.π., σελ. 100-101.

Σε σχετική ελληνική έρευνα²⁶, το 68,7% των συμμετεχόντων αξιολογούν αρνητικά την αποτελεσματικότητα του Α.Τ. της περιοχής τους, με την αρνητικότερη αξιολόγηση 83% στην πιο υποβαθμισμένη περιοχή, και την πιο θετική 52,1% στην περιοχή με τις «ανώτερες περιβαλλοντικές συνθήκες»²⁷. Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως το ζήτημα της «απουσίας ενδιαφέροντος από την Πολιτεία για την υποβάθμιση της ποιότητας ζωής των πολιτών», απασχόλησε και αποτέλεσε ένα από τα κύρια πορίσματα, στην προαναφερόμενη έρευνα για την (αν)ασφάλεια των καταστηματαρχών Αθήνας και Πειραιά²⁸.

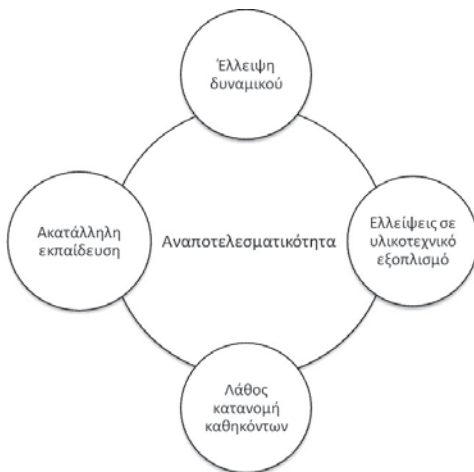
III. Εμπειρική διερεύνηση των σχέσεων κοινού-αστυνομίας

A. Έρευνα σε αστυνομικούς

Το δείγμα αποτέλεσαν 15 αστυνομικοί, 5 από το Αρχηγείο της ΕΛ.ΑΣ., 5 από Αστυνομικό Τμήμα της Δυτικής Αττικής και 6 από το Τμήμα Ασφαλείας του ίδιου Τμήματος. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε ήταν η ημιδομημένη συνέντευξη. Η διαδικασία διεξαγωγής των συνεντεύξεων πραγματοποιήθηκε κατά το χρονικό διάστημα από 16/06/2012 έως 06/07/2012 στους χώρους εργασίας των συμμετεχόντων, δηλαδή στο Αρχηγείο της ΕΛ.ΑΣ. και στο Α.Τ.

i. Κυριότερα ερευνητικά πορίσματα:

Σχήμα 1: Προβλήματα που συναρτώνται με την αποτελεσματικότητα της αστυνομίας

Τα βασικότερα προβλήματα που καλούνται ν' αντιμετωπίσουν στον τομέα της αντιμετώπισης της εγκληματικότητας, όπως απεικονίζονται σχηματικά (Σχήμα 1), αποτελούν «μια αλυσίδα προβλημάτων, όπου το ένα φέρνει το άλλο», όπως περιγράφουν οι ίδιοι οι συμμετέχοντες. Η έλλειψη δυναμικού έγινε αντιληπτή και κατά τη διεξαγωγή της έρευνας, καθώς δεν υπάρχει διαθέσιμο προσωπικό για τη στελέχωση τόσο υπηρεσιών όσο και περιπολιών για την αστυνόμευση του Δήμου. Σε συνδυασμό με τις ελλείψεις σε υλικοτεχνικές υποδομές, μέρος των οποίων αποτελούν και περιπολικά που δεν «κινούνται» λόγω μηχανολογικών προβλημάτων, το αποτέλεσμα –όπως οι ίδιοι αναφέρουν–

είναι ο Δήμος να αστυνομεύεται πλημμελώς. Οι ελλείψεις στα μέσα, δυσχεραίνουν την πορεία προς τους στόχους, και στην περίπτωση της αστυνομικής δράσης, δυσχεραίνουν την οργάνωση περιπολιών στις γειτονιές, την άμεση ανταπόκριση σε περίπτωση κλήσης ανάγκης και κατ' επέκταση την εικόνα των πολιτών για την αποτελεσματικότητα της αστυνομίας τους. Επακόλουθο όλων των παραπάνω, η δημιουργία ή/και ένταση του φόβου θυματοποίησης.

«Οι κατάλληλοι άνθρωποι στις κατάλληλες θέσεις» αποτέλεσε ένα από τα βασικά προβλήματα από άποψη εσωτερικής οργάνωσης των υπηρεσιών. Οι αστυνομικοί κρίνουν απαραίτητη την αναδιοργάνωση υπηρεσιών και πολιτικών και την αξιοποίηση του διαθέσιμου δυναμικού αναλόγως με την εμπειρία του. Επιπλέον, σε προγενέστερη ελληνική έρευνα για τις «αναπαραστάσεις των αστυνομικών για το εγκληματικό φαινόμενο», ο σαφής διαχωρισμός αρμοδιοτήτων και ο συντονισμός των επιμέρους αστυνομικών υπηρεσιών, συγκεντρώνουν ποσοστά 91,58% και 94,17% αντίστοιχα²⁹. Και στο σημείο αυτό, εμπλέκεται το ζήτημα της ελλιπούς εκπαίδευσης, για το οποίο αναφέρουν την ανάγκη «διά βίου εκπαίδευσης» των αστυνομικών, προσαρμοσμένης στις εξελίξεις της σύγχρονης εγκληματικότητας, ενώ επισημαίνουν το πρόβλημα της μεσολάβησης σημαντικού χρονικού διαστήματος από τη φάση της εκπαίδευσης έως την εμπλοκή στη δράση. Επιπλέον, κρίνουν απαραίτητη την επιμόρφωση ιδίως όσων έρχονται σε άμεση επαφή με τους πολίτες.

Ιδιαίτερη επισήμανση έγινε από όλους τους συμμετέχοντες στην έρευνα, αναφορικά με την ποιοτική εξέλιξη του εγκλήματος, την οποία προσδιορίζουν ως «αλλαγή στον τρόπο και τα μέσα τέλεσης» καθώς επίσης και ως «βιαιότερη εγκληματικότητα» ή και «απαξίωση της ανθρώπινης ζωής» με επίκεντρο τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας εν γένει αλλά και τα λεγόμενα «εγκλήματα του δρόμου».

ii. Στάσεις απέναντι στην αστυνομία: η «νοοτροπία» του κοινού και η «προκατάληψη»

Από τα σημαντικότερα θέματα συζήτησης αποτέλεσε η νοοτροπία του κοινού, σε σχέση με τα στερεότυπα του «ρουφιάνου» που θα συνεργαστεί με την αστυνομία, και του «μπάτσου» που δε σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα. Σχετικά με το θέμα της αρνητικής στάσης του κοινού, υποστηρίζουν ότι ευθύνεται το «κακό παρελθόν» της αστυνομίας λόγω των γεγονότων της περιόδου της δικτατορίας. Πράγματι, φαίνεται ότι η περίοδος-σταθμός στις σχέσεις κοινού-αστυνομίας στην Ελλάδα ήταν αυτή της δικτατορίας, η οποία ουσιαστικά έπληξε την εμπιστοσύνη του κοινού απέναντι τόσο στο θεσμό όσο και στους εκπροσώπους του, σε βαθμό τέτοιο ώστε, οι τότε αστυνομικές πρακτικές της επταετίας, να «συνοδεύουν» τις κοινωνικές αναπαραστάσεις των Ελλήνων πολιτών για τους αστυνομικούς μέχρι και σήμερα. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η Βιδάλη, «οι λέξεις “χαφίές”, “μπασκίνας” και αργότερα “μπάτσος” είναι ενδεικτικές της στάσης των πολιτών απέναντι στην αστυνομία»³⁰. Αξίζει ν' αναφερθούν και τα πορίσματα της πρώτης

26. Ζαραφωνίτου Χ., (επιμ.), (Αν)ασφάλεια, αντεγκληματική πολιτική και δικαιώματα του ανθρώπου, Εργαστήριο Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2007.

27. Ο.π., σελ. 51.

28. Χ. Ζαραφωνίτου (Επιστ.Υπεύθ.), «Νέες μορφές αστυνόμευσης και η επίδρασή τους στο αίσθημα ασφάλειας των καταστηματαρχών Αθήνας και Πειραιά» (2010), όπ.παρ.απ.

29. Τσαλίκoglou Φ., Αρτινοπούλου Β., Ζαραφωνίτου Χ., Μαντόglou Α., 1994, Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις των αστυνομικών για το εγκληματικό φαινόμενο. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε αντιπροσωπευτικό δείγμα 465 αστυνομικών, για λογαριασμό του Υπουργείου Δημοσίας Τάξεως, αδημοσίευτη έρευνα, Πάντειο Πανεπιστήμιο.σελ. 119.

30. Βιδάλη Σ., Η Ελληνική Αστυνομία του 21ου αιώνα: ένα μεσογειακό μοντέλο αντεγκληματικής πολιτικής, στο: Πανούσης Γ., Βιδάλη Σ., Κείμενα για την αστυνομία και την αστυνόμευση, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2001, όπως παραπέμπεται στο: Πετούση Β., Όψεις των σχέσεων νεολαίας και αστυνομίας, σελ. 604 στο: Κονιόρδος Σ., Μαρτάτου-Αλιμπράνη Λ., Παναγιωτοπούλου Ρ. (επιμ.), Κοινωνικές εξελίξεις στη σύγχρονη Ελλάδα: Εργασία, εκπαίδευση, οικογένεια, παρέκκλιση, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2006, σελ. 604-605.

ελληνικής έρευνας³¹ για τις «*αναπαραστάσεις των αστυνομικών για το εγκληματικό φαινόμενο*», που πραγματοποιήθηκε σε αντιπροσωπευτικό δείγμα αστυνομικών, οι τελευταίοι εκτιμούν σε ποσοστό 42,8% πως οι πολίτες θεωρούν ότι κάνουν κατάχρηση εξουσίας, ενώ το 38,6% ότι χρηματίζεται και το 48,6% πως τους θεωρούν «μπάτσους»³². Για την παρούσα μελέτη, ο όρος «μπάτσος», συνδέθηκε με τις περιπτώσεις όπου ο πολίτης δεν είναι το θύμα αλλά ο δράστης του εγκλήματος. Συγκεκριμένα, η φράση «*Θέλω τον αστυνομικό όχι όμως όταν εγώ φταίω*» εκτιμούν ότι, ενέχει την νοοτροπία που επικρατεί στο ελληνικό κοινό. Επαναλαμβάνεται όχι μόνο από συμμετέχοντες, αλλά και από αστυνομικούς με τους οποίους πραγματοποιήθηκαν συζητήσεις κατά την παραμονή στους χώρους εργασίας τους, ενώ αναφέρεται χαρακτηριστικά και η φράση «*όταν φταίω εγώ είναι ανεπαρκής, μπάτσος*». Σχετικά με τη «*ρουφιανιά*», πρόκειται για ένα στερεότυπο, που όπως οι ίδιοι το αντιλαμβάνονται, συνδέεται με την επικρατούσα αντίληψη στο ελληνικό κοινό, σύμφωνα με την οποία, όταν κανείς συνεργάζεται με την αστυνομία είναι ρουφιάνος. Στο συγκεκριμένο στερεότυπο αποδίδουν ένα σημαντικό βαθμό «*ευθύνης*» για το ότι οι πολίτες δε συνεργάζονται εύκολα, και κυρίως δεν *παρέχουν πληροφορίες* ως βοήθεια στην εξιχνίαση υποθέσεων, και όπως οι ίδιοι επισημαίνουν, οι πληροφορίες από το κοινό είναι ζωτικής σημασίας στη δουλειά τους.

Η αστυνομία παρέχει προστασία και ασφάλεια, ταυτόχρονα όμως «*παρεμβαίνει*» στη ζωή μας³³. Περιμένουμε από την αστυνομία να μας προστατεύσει από εκείνους τους οποίους θεωρούμε υπεύθυνους για το έγκλημα, ζητάμε περισσότερη αστυνόμευση και στοχευμένες δράσεις σε τοπικό επίπεδο, όταν όμως η αστυνομία στρέφει της προσοχή της προς το μέρος μας γινόμαστε «*ιδιαίτερα ευαίσθητοι*» ως προς τη νομιμότητα με την οποία ασκεί την εξουσία της³⁴.

iii. Ο ρόλος των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας

Τα Μ.Μ.Ε. απασχόλησαν την πλειοψηφία των αστυνομικών και μάλιστα όχι μόνο στην ενόπτητα των ερωτήσεων που αφορούσαν σ' αυτά. Η *εγκληματικότητα ως αντικείμενο πολιτικής εκμετάλλευσης*³⁵, ήταν ένα από τα κυριότερα θέματα συζήτησης σχετικά με τα Μ.Μ.Ε., όπως επίσης και η επιλεκτική ή/και η υπερβολική προβολή περιστατικών ειδικούς εγκληματικότητας. Αναφέρουν χαρακτηριστικά ότι «*συμβάλλουν*» στη μεταβίβαση ευθυνών από την πολιτική προς την αστυνομία και στην ενδυνάμωση της αντίληψης του κοινού, πως η αστυνομία είναι η μόνη υπεύθυνη για την αντεγκληματική πολιτική. Επιπλέον, η διαστρεβλωμένη εικόνα που προβάλλεται, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι τα Μ.Μ.Ε. αποτελούν την κύρια πηγή ενημέρωσης του κοινού για το εγκληματικό φαινόμενο³⁶, θεωρήθηκε από την πλειοψηφία των συμμετεχόντων *ως ένας από τους βασικότερους παράγοντες που εξηγούν τα υψηλά ποσοστά ανασφάλειας των Ελλήνων*. Αναφορικά με τα εν λόγω ποσοστά, εκτιμούν ότι οι κυριότεροι παράγοντες που επηρεάζουν το αίσθημα ανασφάλειας των Ελλήνων πολιτών, είναι τα Μ.Μ.Ε. όπως προαναφέρθηκε, ο βαθμός αποτελεσματικότητας της αστυνομίας, η έλλειψη κοινωνικής συνοχής και αισθήματος γειτονιάς, καθώς επίσης και η ανεπαρκής αστυνόμευση. Ειδικά για τα Μ.Μ.Ε., αναφέρουν ότι έχουν την τάση να γενικεύουν μεμονωμένα περιστα-

κά ενώ επιπλέον, «*αποφεύγουν*» να αναφέρονται σε ποσοστά εξιχνιάσεων, εστιάζοντας κατά κύριο λόγο σε ποσοστά εγκληματικότητας.

B. Συγκριτική προσέγγιση της έρευνας στους αστυνομικούς και έρευνας σε φοιτητές³⁷

i. Εκτίμηση περί αύξησης της εγκληματικότητας

Όλοι οι αστυνομικοί με τους οποίους πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις συμφωνούν σε αύξηση της εγκληματικότητας. Από τα πρώτα ερευνητικά πορίσματα της προγενέστερης έρευνάς μας σε φοιτητές, διαπιστώθηκε ότι, το 52,5% των φοιτητών θεωρούν ότι η εγκληματικότητα στη γειτονιά τους τα τελευταία έτη έχει αυξηθεί, το 40,1% ότι έχει παραμείνει στα ίδια επίπεδα και μόλις το 3,4% ότι έχει μειωθεί. Άρα, στο σημείο αυτό διαπιστώθηκε απόλυτη σύγκλιση.

ii. Αξιολόγηση αστυνομικού έργου

Οι απόψεις των φοιτητών μοιράζονται στο «*μέτριο*» (49,4%) και στο «*ανεπαρκές*» (46,6%). Όσον αφορά στις απαντήσεις των αστυνομικών, το 26,6% το χαρακτηρίζει ως «*αποτελεσματικό*», το 46,6% «*μέτριο*», και το 13,3% το κρίνει ως «*ανεπαρκές*», συνεπώς παρατηρείται συμφωνία απόψεων ως προς το χαρακτηρισμό *μέτριο*.

iii. Έντονη εμπλοκή της εκάστοτε πολιτικής εξουσίας στην αστυνομία

Και από τις δύο πλευρές υπήρξε «*συμφωνία*» ότι η αστυνομία πρέπει να δρα ανεπηρέαστη από την πολιτική. Συγκριτικά με τα πορίσματα της έρευνας στους φοιτητές, διαπιστώθηκε ότι το 55,2% θεωρεί πως η δράση της αστυνομίας εξαρτάται απόλυτα από την πολιτική εξουσία, το 36,5% θεωρεί ότι συμβαίνει σε ορισμένες περιπτώσεις, ενώ μόλις 1,1% πιστεύει ότι η αστυνομία δρα ανεξάρτητα. Επιπρόσθετα, σε ανοικτή ερώτηση από τους 181 φοιτητές, οι 15 (ποσοστό 8,28%) αναφέρουν ότι η αστυνομία δεν πρέπει να ικανοποιεί πολιτικά ή άλλα συμφέροντα. Όσον αφορά στους αστυνομικούς, έκαναν λόγο για ανάγκη «*απεξάρτησης*» της αστυνομίας και ιδίως του αρχηγείου, σε ποσοστό 20%.

iv. Ανάγκη εκπαίδευσης των αστυνομικών σε ζητήματα προσέγγισης του κοινού και ευγενική συμπεριφορά/ευαισθητοποίηση

Το θέμα της ευγενικής συμπεριφοράς, απασχόλησε και τις δύο έρευνες. Όπως προκύπτει από τις συνεντεύξεις στους αστυνομικούς έγινε εκτεταμένη αναφορά στο ζήτημα, τόσο ως ένα βασικό πρόβλημα στις σχέσεις κοινού-αστυνομίας, όσο και στην ανάγκη εκπαίδευσης και ελέγχου της συμπεριφοράς των αστυνομικών. Οι φοιτητές, από την πλευρά τους, αναφέρονται στην ανάγκη αμεσότητας της αστυνομικής ανταπόκρισης, την ευγενική συμπεριφορά και κοινωνικό τους ενδιαφέρον. Οι φοιτητές επιθυμούσαν μια αστυνομία που *να μην αποτελεί μόνο ένα όργανο τήρησης της τάξης* αλλά *να αναλαμβάνει και δράσεις κοινωνικού χαρακτήρα*, να αναπτύξει *σχέσεις εμπιστοσύνης* με το κοινό, ενώ ο παράγοντας ευγένεια αναδείχθηκε καθοριστικός στη σχέση κοινού-αστυνομίας. Η σύγκλιση των απόψεων με τους αστυνομικούς φαίνεται απόλυτη στο σημείο αυτό, δεδομένης της στάσης των τελευταίων οι οποίοι επεσήμαναν την *αναγκαιότητα κοινωνικού ρόλου της αστυνομίας*.

31. Τσαλίκιγλου Φ., Αρτινοπούλου Β., Ζαραφωνίτου Χ., Μαντόγλου Α., 1994, Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις των αστυνομικών...

32. Ό.π., σελ. 104.

33. Jackson J., Bradford B., Crime, policing and social order: On the expressive nature of public confidence in policing, under press at British Journal of Sociology, p. 3.

34. Ό.π., σελ. 3.

35. Πρβλ. Ζαραφωνίτου Χ., Η πρόληψη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο, Νομική Βιβλιοθήκη, 2003, σελ. 188.

36. Ζαραφωνίτου Χ., Εμπειρική Εγκληματολογία, Νομική Βιβλιοθήκη, 2004, σελ. 259.

37. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε τμήματα τριών Πανεπιστημίων της Αθήνας (Πάντειο, ΑΣΟΕΕ, Νομική) σε δείγμα 181 φοιτητών (2011), στο πλαίσιο του μαθήματος «Πόλη και εγκληματικότητα, αίσθημα ανασφάλειας και τιμωρητικότητα», του ΠΜΣ «Η σύγχρονη εγκληματικότητα και η αντιμετώπισή της», από τις φοιτήτριες Δήμου Β., Καστρινάκη Α., και Χριστοδουλοπούλου Α., υπό την επίβλεψη της καθηγήτριας Ζαραφωνίτου Χ.

v. Περισσότερη αστυνόμευση στις προβληματικές περιοχές όλης τις ώρες της ημέρας

Ένα ακόμη σημείο στο οποίο υπάρχει συμφωνία απόψεων σε σημαντικό βαθμό, είναι η *ανάγκη για περισσότερη αστυνόμευση και συχνές περιπολίες στις προβληματικές περιοχές*, η οποία επισημαίνεται από το 30,9% των φοιτητών ενώ κρίνεται απαραίτητη και από το 40% των αστυνομικών.

vi. Καλύτερη εκπαίδευση και επιμόρφωση

Το αίτημα για καλύτερη εκπαίδευση όπως επίσης και αυστηρότερα κριτήρια επιλογής υποψηφίων στην αστυνομία, αναφέρεται από 34 φοιτητές στη μία ανοικτή ερώτηση (προτάσεις για αποτελεσματικότερη δράση της αστυνομίας σε ζητήματα πρόληψης και καταστολής της εγκληματικότητας), αριθμός που αντιστοιχεί σε ποσοστό 61,5%. Σε άλλη ανοικτή ερώτηση (προτάσεις για καλύτερη αντιμετώπιση των θυμάτων από την αστυνομία), αναφέρεται από 30 φοιτητές, αριθμός που αντιστοιχεί σε ποσοστό 54,3%. Αναφορικά με τις απαντήσεις των αστυνομικών, το 26,6% εκτιμά ότι ο σύγχρονος αστυνομικός εκπαιδεύεται κατάλληλα ενώ το 60% διαφωνεί, γεγονός που σημαίνει σύγκλιση απόψεων για τα δύο δείγματα. Είναι σημαντικό ν' αναφερθεί και πως ένα ποσοστό 13,3% υποστηρίζουν ότι δεν θεωρούν την εκπαίδευσή τους ακατάλληλη, αλλά εστιάζουν στο γεγονός ότι μεσολαβεί σημαντικό χρονικό διάστημα από την εκπαίδευση ως τη δράση.

vii. Άμεση κινητοποίηση

Για το θέμα της άμεσης κινητοποίησης τα ποσοστά δεν παρουσιάζουν σημαντική απόκλιση καθώς, για το ζήτημα αυτό κάνει λόγο το 36,2% των φοιτητών, ενώ οι αστυνομικοί το έθεσαν ως σοβαρό πρόβλημα, σε ποσοστό 26,7%. Είναι σημαντικό ν' αναφερθεί ότι σε ερώτηση της ICVS 2004/2005, σχετικά με τους λόγους που το κοινό ενώ είχε καταγγείλει τη θυματοποίησή του στην αστυνομία δεν έμεινε ικανοποιημένο, η επιλογή «καθυστέρησαν να έρθουν» συγκέντρωσε ποσοστό 25% για την Ελλάδα³⁸.

viii. «Συμβολή» των Μ.Μ.Ε. στη δημιουργία αρνητικής εικόνας των αστυνομικών

Οι απόψεις των φοιτητών στην ερώτηση *πώς κρίνετε την παρουσίαση του έργου της αστυνομίας από τα Μ.Μ.Ε.*, μοιράζονται μεταξύ της «πλασματικής» και της «αντιπροσωπειακής κατά περίπτωση» εικόνας, με ποσοστά 46,7% και 51,1% αντίστοιχα. *Αντιπροσωπειακή* την αντιλαμβάνεται μόλις το 2,2% του δείγματος. Διαπιστώνεται ότι υπάρχει «συμφωνία» με τους αστυνομικούς καθώς, για την ίδια ερώτηση, το 60% την κρίνουν ως «αντιπροσωπειακή κατά περίπτωση» και το 40% ως «πλασματική», ενώ κανείς από τους αστυνομικούς δεν την κρίνει ως «αντιπροσωπειακή».

Γ. Έρευνα σε Δήμο της Δυτικής Αττικής³⁹- Έρευνα Πανεπιστημίων: Κοινά σημεία

i. Θυματοποίηση και λόγοι μη καταγγελίας

Βάσει των ποσοστών που απεικονίζονται στον πίνακα που ακολουθεί, διαπιστώνεται ότι, τα ποσοστά διαφέρουν σε σημαντικό βαθμό, γεγονός που ίσως εξηγείται από το γεγονός ότι η έρευνα των πανεπι-

στημίων εκπροσωπεί δείγμα νεαρότερων ηλικιών, οι οποίες συνήθως τηρούν πιο αρνητική στάση απέναντι στην αστυνομία⁴⁰.

Πίνακας 1: Καταγγελία θυματοποίησης - Χρονολογικές σειρές

Καταγγελία Θυματοποίησης		
	Έρευνα κοινού- Δήμος Δ. Αττικής (2012)	Έρευνα φοιτητών Πανεπιστημίων (2011)
Ναι	60,3%	36,4%
Όχι	39,7%	63,6%

Αναφορικά με τους λόγους μη καταγγελίας στην αστυνομία, βάσει των πορισμάτων της έρευνας σε κοινό του Δήμου από τα 25 άτομα που δεν το κατήγγειλαν, τα 9 αναφέρουν ως λόγο «έλλειψη εμπιστοσύνης στην αστυνομία-δικαιοσύνη». Σε σχετική ερώτηση οι φοιτητές σε ποσοστό 14,3% απαντούν «θεωρώ πως η αστυνομία δεν είναι αποτελεσματική», ενώ σε ποσοστό 9,5% αναφέρουν ως λόγο μη καταγγελίας «δεν εμπιστεύομαι την ΕΛ.ΑΣ.»

ii. Ανασφάλεια κυκλοφορίας τις βραδινές ώρες

Το ζήτημα της ανεπαρκούς αστυνόμευσης, αποτελεί κοινό σημείο και στις δύο έρευνες. Συγκεκριμένα, στην ερώτηση σχετικά με τους λόγους για τους οποίους φοβάται κάποιος να κυκλοφορεί *μόνος* στον υπό μελέτη Δήμο, 121 άτομα από τα 354 που συμμετείχαν στην έρευνα, περίπου το 1/3, αναφέρουν ως λόγο την *ανεπαρκή αστυνόμευση*. Σε αντίστοιχη ερώτηση που έγινε στους φοιτητές, το 19,6% αναφέρει ως λόγο την *ανεπαρκή αστυνόμευση*, ενώ είναι σημαντικό να σημειωθεί και ότι το 14,6% κάνει λόγο για *αναποτελεσματική αστυνομία*.

iii. Αξιολόγηση Α.Τ. περιοχής

Σύμφωνα με τα ερευνητικά πορίσματα που αφορούν στο Α.Τ. του Δήμου όπου διεξήχθη η έρευνα, αξιολογείται από το κοινό ως προς την αποτελεσματικότητά του σε πέντε τομείς. Συγκεκριμένα, για την *άμεση ανταπόκριση*, τα ποσοστά που κατεγράφησαν ήταν 47,9% για την αποτελεσματικότητα και 33% για την αναποτελεσματικότητα. Στον τομέα της *υποστήριξης των θυμάτων*, χαρακτηρίζεται ως αποτελεσματικό κατά 31,4%, και αναποτελεσματικά κατά 36,2%. Για την *εξιχνίαση των αδικημάτων*, ως αποτελεσματικό αξιολογείται από το 16,6% και ως αναποτελεσματικό από το 45,3%. Στον τομέα της *σύλληψης δραστών*, αξιολογείται ως αποτελεσματικό από το 18,3%, και ως αναποτελεσματικό από το 51,1%. Τέλος, για την *πρόληψη της εγκληματικότητας*, το 30,4% το κρίνει ως αποτελεσματικό, ενώ το 56,9% ως αναποτελεσματικό. Το συμπέρασμα που μπορεί να εξαχθεί, αναφορικά με τα παραπάνω ποσοστά, είναι πως τα χαμηλότερα συγκεντρώνονται στους τομείς της *σύλληψης των δραστών* και της *εξιχνίασης των αδικημάτων*. Συνεπώς, στην ουσία εκτιμούν ότι το Α.Τ. τους δεν είναι αποτελεσματικό στον τομέα της αντιμετώπισης του εγκλήματος. Για τους φοιτητές τα ποσοστά που κατεγράφησαν ήταν: υπέροχο-7,3% , μέτριο-65,4% , ανεπαρκές-27,4%. Όπως διαπιστώνεται στα ερευνητικά πορίσματα από την προαναφερθείσα έρευνα σε ένα Δήμο της Δ.Αττικής, περίπου οι μισοί από τους συμμετέχοντες κρίνουν το έργο του Α.Τ. αποτελεσματικό, ωστόσο οι φοιτητές είναι πιο επικριτικοί, καθώς περίπου ένας στους τρεις το θεωρεί ανεπαρκές.

Δ. Η εικόνα της εγκληματικότητας στον υπό μελέτη Δήμο

Λόγω απουσίας επίσημων εγκληματολογικών στατιστικών, η «απεικόνιση» της εγκληματικότητας στον υπό μελέτη Δήμο, παρουσιάζεται

38. Van Dijk, J., Van Kesteren, J., Smit, P., Criminal Victimization in International Perspective σ. 119.

39. Χ. Ζαραφωνίτου (Επιστ.Υπεύθ.), «Εγκληματικότητα, Ανασφάλεια και Περιβαλλοντική Πρόληψη: εμπειρική διερεύνηση σε Δήμο της Δυτικής Αττικής», με ερευνητική ομάδα φοιτητών του ΠΜΣ Εγκληματολογίας, υπό δημοσίευση.

40. Ζαραφωνίτου Χ., Εμπειρική Εγκληματολογία, σελ. 166.

μέσω της προσωπικής εμπειρίας και των συζητήσεων, τόσο με τους αστυνομικούς του Α.Τ., όσο και με τους κατοίκους εν λόγω Δήμου κατά τη διεξαγωγή της έρευνας, καθώς επίσης και των επιτόπιων παρατηρήσεων της έρευνας στο κοινό. Τόσο οι αστυνομικοί του Α.Τ., όσο και οι κάτοικοι του δήμου «συμφωνούν» στην *αύξηση και στην ποιοτική εξέλιξη των εγκλημάτων του δρόμου (street crime)*. Αναφέρεται και από τις δύο πλευρές, *αύξηση των κρουσμάτων αρπαγής τσάντας και φαινομένων διακίνησης και χρήσης ναρκωτικών*. Εκείνο το οποίο διαπιστώθηκε μέσα από τις συζητήσεις, και από τις δύο πλευρές, είναι το γεγονός ότι *τα εγκλήματα του δρόμου έχουν γίνει πολύ πιο βίαια από ότι στο παρελθόν σε ό,τι αφορά στον τρόπο τέλεσής τους*. Συγκεκριμένα, τα συνθετέτερα παραδείγματα που έδιναν ήταν «συνδυσασμός» ξυλοδαρμού και αρπαγής τσάντας ιδίως σε ηλικιωμένα άτομα. Τη βιαιότητα απέναντι στους ηλικιωμένους επιβεβαιώνουν και οι δύο πλευρές, αστυνομικοί-κοινό. Επίσης, τους απασχολούσε έντονα και το θέμα των αυξημένων *περιστατικών διαρρήξεων*.

Ε. Συμπεράσματα

Ένα από τα σημαντικότερα συμπεράσματα που προέκυψαν από την παρούσα μελέτη, ήταν η *ανάγκη χάραξης αντεγκληματικής πολιτικής σε μακρο-επίπεδο*, η χάραξη δηλαδή πολιτικών τόσο προληπτικού χαρακτήρα, όσο και αντιμετώπισης, τέτοιων που να μην αποτελούν μόνο προσωρινές λύσεις. Ένα επίσης ζήτημα αποτελεί η *ανάγκη για αναδιοργάνωση των υπηρεσιών*, η οποία θα πρέπει να περιλαμβάνει

συνεχή αξιολόγηση και έλεγχο, τόσο προσώπων όσο και υπηρεσιών. Επιπροσθέτως, απαιτείται αλλαγή και στη νοοτροπία και από τις δύο πλευρές, αστυνομία-κοινό, προκειμένου ν' αποφευχθεί ο «φαύλος κύκλος στερεοτύπων»⁴¹, από την εικόνα που θεωρεί ο αστυνομικός ότι έχει για εκείνον το κοινό, και από την εικόνα που σχηματίζει το κοινό για τη νομιμότητα των αστυνομικών τακτικών. Επιπλέον, απαραίτητη είναι και η επιμόρφωση των αστυνομικών για ζητήματα δεοντολογίας και προσέγγισης του κοινού. Η συνεργασία αστυνομίας-τοπικών φορέων είναι σημαντική, στο πλαίσιο του συμμετοχικού μοντέλου, το οποίο άλλωστε προϋποθέτει τη συμμετοχή του κοινού αφενός, και τη διαιτηρικότητα αφετέρου, με τη συνεργασία των τοπικών φορέων και των πολιτών⁴². Τέλος, θα ήταν χρήσιμη και μία προσπάθεια «συνεργασίας» αστυνομίας-Μ.Μ.Ε. για την ενημέρωση του κοινού για θέματα ασφάλειας και προτροπής για συνεργασία με την αστυνομία.

41. Στεργιούλης Ε., Η ελληνική αστυνομία κατά την περίοδο της μεταπολίτευσης, Νομική Βιβλιοθήκη, 2001, σελ. 167.

42. Ζαραφωνίτου Χ., Πρόληψη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο, Νομική Βιβλιοθήκη 2003, σελ. 16.

